

Elise Heide-Jørgensen

Historien er baseret på avisartikler, Kolding Kommunes kunstneroversigt og et telefonisk interview med Elise Heide-Jørgensen.

Elise Heide-Jørgensen blev født d. 17. marts 1924, og voksede op på Rørkærgård i Vamdrup. Her boede hun med sin far gårdejer Ove Heide-Jørgensen, og sin mor Mette Kirstine Skov, som var lærervikar.

Elise Heide-Jørgensen gik i skole på Vamdrup Private Realskole, og kort tid inden 2. verdenskrig sluttede, kom hun ind på Kunstakademiet.

På Kunstakademiet havde man nogle gange folk til at sidde model for de mange vordende kunstnere, og sådan en model først modellerede, støbte og til sidst huggede Elise Heide-Jørgensen ud i kalksten.

Det var netop denne statue som Vamdrup Sogneråd besluttede at købe af den lokale vamdrupper. Den blev afsløret ved et fint lille arrangement i Vamdrup i 1952, hvor Elise Heide-Jørgensens forældre også stod stolt ved hendes side.

Sognerådet var stolte af at kunne række en moralsk og økonomisk støttende hånd til ikke bare en lokal kunster, men også en lokal kunstner med utvivlsomt talent. Elise Heide-Jørgensen var også selv meget glad for Vamdrups køb og dermed økonomiske bidrag, især da det var den første statue hun solgte.

Siden skabelsen af Siddende Pige, har Elise Heide-Jørgensen haft en flot kunstnerisk karriere med flere anerkendelser; heriblandt Ole Haslunds rejselegat kort før jul 1952, Kunstakademiets lille guldmedalje i januar 1953 og Tagea Brandts Rejselegat i 1956.

I sin karriere har Elise Heide-Jørgensen blandt andet skabt den store skulptur Hyrdedreng med to stædige kalve (1957) som stod på Ladelund Landbrugsskole, Bronzepige (1953) som står i Kolding, God Hyrde (1978) som står foran Vonsild Kirke, og selvfølgelig Siddende Pige (1952) som sidder i et lille bassin på Vamdrup Torv.

Især de tre sidstnævnte statuer er kendte af mange i både Vamdrup, Kolding og Vonsild, men de lokale Vamdrupborgere kender selvfølgelig bedst statuen som pynter i det grønne areal i Vamdrup.

Statuen på Vamdrup Torv har igennem tiden haft flere navne. Da statuen blev afsløret i Vamdrup i 1952, kaldte man den for Siddende Pige. Det var også det Elise Heide-Jørgensen selv kaldte den da hun huggede den ud i sin tid. Siden er statuen dog blevet kaldt for Kvindeskikkelse i flere nyere artikler, men de fleste vamdrupere kende hende nok alligevel bedst under kælenavnet Frk. Bremer.

Skjalden

Frk. Bremer

Denne historie er fiktion, men er baseret på indsamlet data fra Lokalthistorisk Arkiv i Vamdrup, Stadsarkivet i Kolding og lokale beretninger fra Vamdrup.

Min historie om frk. Bremer starter hos hendes morfar. Han blev født d. 24. september 1823 i Kastvrå, ikke langt fra Sommersted, under navnet Peter Petersen Slivsgaard. Han voksede op til at blive en stor mand i sin hjemby som både kommuneforstander og sognefoged.

Privat var han gårdejer og boede her med sin kone Karen Jeppesdatter. De fik sammen i alt fire børn, men hr. Slivsgaards første datter og søn overlevede ikke den svære barndom. De sidste to børn Karen Jeppesdatter nåede at skænke sin mand, inden hun selv forlod denne jord på en kold januar dag i 1866, var endnu en søn og en datter. Datteren hed Marie Elisabeth Slivsgaard og blev født d. 9. juli 1856.

Marie Elisabeth Slivsgaard voksede op sammen med sin far i Sommersted Sogn, som ved krigens slutning i 1864 pludselig blev til Nordslesvig, da tysken erobrede Sønderjylland helt op til Kongeåen. Som så mange andre danskere, ønskede hr. Slivsgaard Danmark genforenet og tysken ud af landet igen. Hans stilling som kommuneforstander og sognefoged, krævede dog andre officielle holdninger af ham; ikke at han af den grund bøjede af.

30 år efter krigens brutale opdeling af Danmark, mødte Marie Elisabeth Slivsgaard den af tysk afstammende Friedrich Brämer. D. 27. marts 1894 stod hr. Slivsgaard vidne til sin datters bryllup med hr. Brämer. Til trods for at hr. Slivsgaard gerne så at hans datter blev besørget, så huede dette ægteskab ham ikke.

Hr. Brämers far og farfar havde vandret sig vej op igennem Tyskland – igennem både Alte Bremen i Neustadt og Mecklenburg i Schwerin – for at hr. Brämers far og mor til sidst fødte deres søn i Jegerup. Hr. Brämers far ægtede en dansk pige, Kjersten Marie Krogh, men dette skete først to år efter hr. Brämers fødsel d. 26. juni 1864, så hr. Brämer var uægte søn født i krigens år. Foruden den alt i alt uheldige familiebaggrund, var hr. Slivsgaards datter også næsten seks måneder henne med sit første barn, da hr. Brämer ægtede hende.

Det nygifte par – Marie Elisabeth og Friedrich Brämer – blev d. 7. juni 1894 for første gang forældre til en lille pige, som de kaldte Karen Dorthea Kristine. Dåben skete i den lille kirke i Øster Gjesten, men præsten skrev forkert i den altafgørende kirkebog, så derfor kom den lille pige, som den eneste i familien, til at stave sit efternavn med det danske "e" i stedet for familiens tyske "ä".

Allerede samme år som familieførøgelsen var kommet til, flyttede familien Brämer til den danske by Vamdrup, lige nord for Kongeåen. Vamdrup var på det her tidspunkt vokset til en grænseby, og havde en afgørende placering i forhold til transport med tog frem og tilbage mellem Danmark og Tyskland. Hr. Brämers far arbejdede selv for jernbanen, og dette hverv slægtede hans søn sig på, da hr. Brämer forsørgede sin familie ved at blive togpudser for den tyske halvdel af jernbanen i Vamdrup. Jernbanen var en stor arbejdsplads, for både tyskere og danskere, og med hr. Brämers tyske baggrund, var det nemt at få arbejde der.

Skjalden

Familien var flyttet ind på Nørregade, og lige i nærheden – i Nygade – flyttede hr. Slivsgaard i 1897 ind med sin anden kone, Dorte Kristine Jepsen. De var blevet viet hjemme i Sommersted Sogn, men hr. Slivsgaard var tæt knyttet til sin eneste datter, og hans position som kommuneforstander og sognefoged stemte efterhånden slet ikke overens med de tyske forventninger der var til ham. Derfor flyttede de til den danske by Vamdrup, hvor hr. Slivsgaard levede sin pensionisttilværelse som particulier. Denne fine titel betød at han var økonomisk uafhængig, og kunne leve resten af sine dage som en privat mand.

I Vamdrup fødte fru Brämer yderligere tre børn; alle drengébørn. Peter Brämer kom til verden i 1896, Johan Friedrich Brämer i 1898, og til sidst kom Emil Karl Jørgen Brämer til verden i 1901. 1909 blev et trist år for den lille familie. Hr. Slivsgaard mistede sin anden kone en sommerdag i juni, og Johan Friedrich Brämer – hr. og fru Brämers tredje barn – døde ganske ung d. 2. oktober; kun 10 år gammel.

Sorgens tid var slet ikke forbi for familien Brämer, som en oktoberdag i 1917 måtte sige farvel til deres kun 53 år gamle far. Dette tog især hårdt på hans to sønner, som valgte at flytte fra byen så snart de kunne. Den ældste søn, Peter Brämer, flyttede til Strib hvor han blev trafikassistent, og den yngste søn flyttede senere til Haderslev Sogn hvor han fik en lille familie og forsørgede den som skolelærer.

Fru Brämer, hr. Slivsgaard og unge frk. Bremer blev alle boende i Vamdrup, hvor frk. Bremer d. 26. marts 1919 - kun to år efter sin fars død - blev antaget ved Vamdrup Sognekommune som kontormedhjælper. På dette tidspunkt var Vamdrup stadig en stor kommune som grænseby og nød godt af den vigtige jernbane.

D. 10. juli 1920 blev Sønderjylland endelig genforenet med resten af Danmark. Genforeningen var længe ventet over hele landet, og den glædede især den gamle hr. Slivsgaard. Glæden var dog kort, for kun to måneder senere døde frk. Bremers morfar; 96 år gammel. Dette bragte stor sorg til hende, da hun altid havde set meget op til sin morfar, som hun ofte havde besøgt i nabogaden fra hun var ganske lille. Hun havde også altid set op til hans store hverv i Sommersted Sogn, som han havde fortalt hende så meget om igennem hele sit liv.

Glæden over genforeningen varede ikke ved i Vamdrup by, da den led et hårdt knæk da grænsen nu blev flyttet fra det centrale Vamdrup helt ned til Padborg. Jernbanen havde ikke længere den afgørende placering, og med den flyttede også mange indbyggere og dermed også en stor indkomst for byen.

En enkelt borger kom dog hjem igen; frk. Bremers ældste lillebror. Peter Brämer, som ellers boede i Strib, var blevet syg og kom i den forbindelse hjem til sin mor og søster i Vamdrup. Han døde d. 27. august 1922, og blev begravet ikke langt fra resten af sin familie hjemme i sin fødeby Vamdrup.

Frk. Bremer og hendes mor var snart de sidste tilbage af familien, så frk. Bremer fik brug for al den inspiration som hendes morfar havde givet hende igennem årene, da hun fast besluttet blev stående og gjorde sin del for at få sin by tilbage på ret køl.

Frk. Bremer var en klog pige på ikke engang 30 år, da Vamdrup over et par år led en stor økonomisk nedgang efter den ellers glædesfyldte genforening. Fra sin plads som kontormedhjælper lærte hun sig kunsten om tal og bogholdning, og hun arbejdede sig vej op igennem administrationen og endte som kommunekasserer. Dette var en afgørende placering, ikke bare i forhold til kommunens administration, men også i forhold til kontakten til byens borgere. Snart kendte alle frk. Bremer. Hun fremstod som en

Skjalden

elskværdig kvinde som bestemt havde styr på pengesagerne, men samtidig også beskeden som hun sad der bag disken.

Frk. Bremer havde stået ved sin mors side hele vejen igennem livets store prøvelser, men måtte sige farvel til sin mor d. 17. december 1937. De var sammen flyttet på Danmarksgade, hvor de skabte sig et nyt hjem, og her blev frk. Bremer også boende efter sin mors død.

D. 1. oktober 1964 afsluttede frk. Bremer en lang karriere ved Vamdrup Sognekommune; 45 år i alt. Den 70-årige kvinde havde opnået meget i sit professionelle liv, især i stillingen som kommunekasserer med hvilken hun også kom i Sognekommunens bestyrelse. Frk. Bremer stiftede aldrig familie med mand og børn. Dette var ikke helt uhørt for sin tid, da flere skolelærere var ugifte frøkener, men en ugift og ihærdig kvinde ved kommunen som oven i købet steg i graderne?! Det var noget nyt. Frk. Bremer elskede sit arbejde ved kommunen og den daglige kontakt med de mange forskellige mennesker, så det var for hende utænkeligt at skifte dette liv ud med et liv som husmoder.

Frk. Bremer døde d. 31. maj 1974; 79 år gammel. Hun var den sidste tilbage af sin familie i Vamdrup, og uden mand og børn var der ikke mange til at huske på hende. Men Vamdrupborgerne husker stadig frk. Bremer og den store indsats hun gjorde for sin by. I dag har vi endda givet Elise Heide-Jørgensens statue Den Siddende Pige det uofficielle kælenavn frk. Bremer. Måske fordi hun diskret og beskedent sidder der med en central og dog bemærkelsesværdig plads i byens midte, hvor hun stadig møder masser af byens borgere hver eneste dag. Vi kan slet ikke undvære frk. Bremer i bybilledet, så hun bliver nok alligevel aldrig glemt i Vamdrup!

Og sådan slutter min historie om frk. Bremer.

Skrevet af Birgitte Albæk Henriksen